Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/71

2026 1 30

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Saugių šalių dokumentų rinkinys

(COM(2025) 186)

(COM(2025) 259)

(C/2026/71)

Pagrindinis pranešėjas **Petro Vittorio BARBIERI**

Patarėjas	Lorenzo TAMBURRINI
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnis 2 dalis
Prašymas parengti nuomonę	2025 7 14
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Išorės santykių skyrius
Priimta skyriuje	2025 9 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2025 10 23
Plenarinė sesija Nr.	600
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	183 / 14 / 23

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos pastangas **suvienodinti šalių priskyrimo prie saugių šalių procedūras**, kurias šiuo metu savo nuožiūra nustato atskiros valstybės narės, kurios yra neskaidrios ir nėra veiksmingai kontroliuojamos viršvalstybiniu lygmeniu.

1.2. EESRK pabrėžia, kad šalies priskyrimas prie **„saugių“** šalių yra labai svarbus nagrinėjant prieglobsčio prašymus, nes šalių, kurios laikomos saugiomis, piliečių prašymai nagrinėjami taikant **paspartintą procedūrą**.

1.3. Taikant paspartintas prieglobsčio prašymo nagrinėjimo procedūras **sumažėja procedūrinės garantijos** ir, jei prašymas atmetamas, **prašytojas gali būti išsiųstas iš valstybės narės teritorijos**, kol bus nagrinėjamas apeliacinis skundas teisminėje institucijoje. Tokia padėtis akivaizdžiai prieštarauja Ženevos konvencijos 33 straipsnyje apibrėžtam negrąžinimo principui.

1.4. Priskiriant šalis prie saugių kilmės šalių taip pat **ribojama teisė į prieglobstį**, tiek dėl to, kad taikant paspartintas procedūras sumažėja procedūrinės garantijos, tiek dėl to, kad darant prielaidą, jog kilmės šalis yra saugi, **įrodinėjimo pareiga perkeliama** prieglobsčio prašytojui, kuris, norėdamas, kad jam būtų suteikta tarptautinė apsauga, turi įrodyti, kad jo šalis yra nesaugi.

1.5. EESRK mano, kad kriterijus, pagal kurį remiamasi **20 proc. prašymų patenkinimo rodikliu** visos ES mastu (pagal Prieglobsčio procedūros reglamento 42 straipsnio 1 dalies j punktą ir 42 straipsnio 3 dalies e punktą) yra nepagrįstas ir jo nepakanka, kad būtų taikoma paspartinta ir pasienio procedūra.

1.6. EESRK mano, kad remiantis šiuo metu turimais institucinių ir pilietinės visuomenės šaltinių duomenimis ir vadovaujantis ES pagrindinių teisių chartija, COM (2025) 186 II priede išvardytas šalis **(Bangladešas, Kolumbija, Egiptas, Indija, Kosovas** [1]**, Marokas, Tunisas) laikant saugiomis kilmės šalimis šių šalių prieglobsčio prašytojams gali būti atsisakyta suteikti teisę į prieglobstį**.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. EESRK pažymi, kad norint priskirti kilmės ar tranzito šalį prie „saugių“ šalių, joje **neturi būti nustatyta jokių žmogaus teisių pažeidimų**, dėl kurių vadovaujantis Ženevos konvencija prieglobsčio prašytojui reikėtų suteikti tarptautinę apsaugą.

2.2. EESRK mano, kad kol nebus pradėta taikyti **tam tikros formos viršvalstybinė kontrolė**, Europos prieglobsčio sistema bus pažeidžiama.

2.3. EESRK nuomone, „saugios“ kilmės šalies apibrėžtyje **negali būti „nesaugumo“ išimčių**, taikomų tam tikroms teritorijoms ar tam tikroms asmenų kategorijoms. Kaip 2024 m. spalio mėn. nurodė ESTT, išimtys gali lemti neaiškumą ir paskatinti neteisingą veikimą savo nuožiūra vertinant individualius prieglobsčio prašymus.

2.4. Todėl, jei tokios išimtys būtų numatytos, jos turėtų būti visiems viešai prieinamos, privalomos ir nepasirinktinos valstybėms narėms ir vienodai taikytinos Europos lygmeniu.

2.5. Paspartinta procedūra jau savaime diskriminuojami asmenys, kuriems ji taikoma. EESRK tikisi, kad kiekvienas prieglobsčio prašymas bus vertinamas nustatant tinkamus terminus, taikant tinkamas priemones ir atliekant išsamius vertinimus, kad būtų apsaugotos prieglobsčio prašytojų teisės.

2.6. EESRK pažymi, kad saugios kilmės šalies koncepcijos taikymas neturėtų būti pateisinamas galimybe greitai nagrinėti prašymus, kurie, kaip **„tikėtina“**, yra nepagrįsti [2]. Greitai nagrinėjant prašymą visų pirma gali būti atliekamas tik paviršutiniškas vertinimas, neatsižvelgiant į įvairias prašytojo teises; be to nustatant taikytinos procedūros pobūdį yra pavojinga ir neteisėta remtis tik tikimybe, kad prašymas yra nepagrįstas.

2.7. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad priimant dviprasmiškus saugių kilmės šalių sąrašus, taigi ir taikant paspartintas procedūras, taip pat padaugėjus neteisėtų atsisakymų suteikti tarptautinę apsaugą, Europos teritorijoje gali padaugėti dokumentų neturinčių užsieniečių; dėl to padidėtų **jų nesaugumas** dėl sveikatos priežiūros, darbo ir būsto, o tai paskatintų šešėlinės ekonomikos augimą.

3. **Aplinkybės**

3.1. **Skirtingas tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimas** atsižvelgiant į pilietybę gali prieštarauti 1951 m. Ženevos konvencijoje dėl pabėgėlių statuso nurodytam draudimui diskriminuoti pabėgėlius pagal jų kilmės šalį, kaip jau nurodyta **EESRK nuomonėje REX/457** [3].

3.2. Kaip jau nurodyta EESRK nuomonėje REX/457, nei žmogaus teises apsauganti nacionalinė teisės aktų sistema, **nei** narystės Europos Sąjungoje siekiančios šalies kandidatės statusas **negali būti laikomi pakankamais kriterijais** įtraukti šalį į saugių kilmės šalių sąrašą.

([1]) Šis priskyrimas nekeičia pozicijų dėl Kosovo statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

([2]) COM(2025) 186 *final*, p. 2.

([3]) ES bendro saugių kilmės šalių sąrašo sudarymas.

3.3. Pagal Direktyvą 2013/32/ES ([4]) šalis laikoma saugia kilmės šalimi „kai, atsižvelgiant į teisinę padėtį, teisės aktų taikymą demokratinėje sistemoje ir bendras politines aplinkybes, gali būti įrodyta, kad joje **iš esmės** ir **sistemingai** nevykdomi persekiojimai, kaip apibrėžta Direktyvos 2011/95/ES ([5]) 9 straipsnyje, nėra kankinimo arba žiauraus ar žeminamo elgesio ar baudimo atvejų, taip pat nėra nesirenkamojo smurto, galinčio kilti tarptautinio arba vidaus ginkluoto konflikto padėties metu, grėsmės.“

3.4. EESRK teisės akto patobulinimu laikytų tai, kad nuostatose dėl persekiojimo nevykdymo (tai yra būtina sąlyga, kad šalis būtų pripažinta saugia) būtų išbraukti žodžiai „**iš esmės**“ ir „**sistemingai**“.

3.5. 2024 m. spalio 4 d. **Europos Sąjungos Teisingumo Teismas** (ESTT) labai susilpnino saugių kilmės šalių sąrašų patvirtinimo poveikį. ESTT išaiškino, kad, siekiant priskirti šalį prie saugių kilmės šalių, **padėtis turi būti saugi visoje šalyje, be jokių išimčių** dėl tam tikrų teritorijų ar asmenų kategorijų, kurioms taikoma saugumo prezumpcija.

3.6. Tame pačiame sprendime ESTT, remdamasis Direktyva 2013/32/ES ir Europos Sąjungos teisių chartija, nusprendė, kad **nacionalinis teismas**, nagrinėjantis skundą dėl sprendimo atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, negali remtis tik prašytojo pateiktais argumentais, bet **turi *ex officio* patikrinti, ar šalies priskyrimas prie saugių šalių atitinka Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus**, atlikdamas *ex nunc* ir visapusišką ginčijamo sprendimo peržiūrą.

4. **Analizės**

4.1. EESRK mano, kad prieglobsčio prašymų teikimo praktikos **pažeidžiamumą** lemia tai, kad **trūksta tam tikrų formų viršvalstybinės kontrolės**, kuri leistų kontroliuoti valstybių narių taikomas procedūras, pagal kurias saugiomis laikomos tik tos trečiosios šalys, kurios atitinka Europos teisės aktuose nustatytus reikalavimus.

4.2. Šiuo metu yra tik **pareiga pateikti sąrašus Komisijai**, o ji niekada nesikišo, palikdama valstybėms narėms visišką teisę veikti savo nuožiūra.

4.3. Valstybių narių saugių valstybių nustatymo procedūros nėra skaidrios, o kilmės šalis **priskiriama** saugioms šalims dažniausiai atsižvelgiant į **prieglobsčio prašytojų, atvykstančių iš šalies** ([6]), su kuria priimančioji šalis gali sudaryti readmisijos susitarimus, **skaičiumi**.

4.4. Todėl įvairių valstybių narių **nacionaliniai sąrašai** gali labai **skirtis**, o nemažai jų nusprendžia ir visiškai nepriimti saugių šalių sąrašo.

4.5. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad, kaip nurodyta nuomonėje **REX/457**, bendro saugių kilmės šalių sąrašo sudarymas nebūtinai padės užtikrinti didesnį suderinimą, kadangi šis bendras sąrašas bus naudojamas kartu su nacionaliniais kiekvienos valstybės narės sąrašais.

4.6. Nors Prieglobsčio procedūrų reglamento 59 straipsnio 2 dalyje ir 61 straipsnio 2 dalyje **leidžiama** atitinkamoms valstybėms narėms **trečiąją šalį priskirti prie saugių trečiųjų šalių „išskyrus tam tikras jos teritorijos dalis arba aiškiai identifikuojamas asmenų kategorijas“**, išlieka rizika, kad į tokias išimtis nebus atsižvelgiama, nes valstybėms narėms suteikiama visiška teisė veikti savo nuožiūra.

4.7. Be to, reglamente aiškiai neapibrėžti tokių **išimčių tam tikroms teritorijoms ir asmenų kategorijoms nustatymo kriterijai**, todėl valstybės narės ar atskiri vietos pareigūnai gali juos plačiau aiškinti.

([4]) 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija) (OL L 180, 2013 6 29, p. 60).

([5]) 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija) (OL L 337, 2011 12 20, p. 9).

([6]) ES prieglobsčio agentūra (EUAA), 2022 m. gruodžio mėn.

4.8. Nustatyti **20 proc.** prašymų patenkinimo visos ES mastu **rodiklį** kaip kriterijų, kad būtų taikoma paspartinta ir pasienio procedūra, yra visiškai nepagrįsta ir neturi jokio mokslinio pagrindo.

4.9. Jeigu asmens kilmės arba tranzito šalis laikoma saugia, prieglobsčio administracinės institucijos, kurios pirmiausia nagrinėja prašymus, **gali prašymą atmesti nenagrinėdamos jo iš esmės**.

4.10. Visam procesui, įskaitant galimybę teismui apskųsti administracinės institucijos sprendimą atmesti pateiktą prašymą, taikoma **paspartinta procedūra, kuria apribojama** tarptautinės apsaugos prašytojo iš saugios šalies **teisė į gynybą**.

Briuselis, 2025 m. spalio 23 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Séamus BOLAND